

”Valaistushierarkian” luominen

Viisaasti suunniteltu kaupunkivalaistus vähentää valon negatiivisia vaikutuksia ja korostaa kaupungin erityispiirteitä.

Mikä on valaistushierarkia?

Jokaisella kaupungilla on omantyyppisensä urbaani ympäristö: tärkeitä rakennuksia tai monumentteja, joilla on historiallinen tai kulttuurinen tausta, yleisiä alueita, joissa vallitsee tietty tunnelma, ainutlaatuisia maisemia, kaupallisia keskuksia ja asuinalueita.^{1,2}

Valaistushierarkia tarkoittaa merkityksen antamista kaupungin erityispiirteille. Esimerkiksi kaupungin kirkkain julkisivu tulisi olla kaupungintalossa eikä jossain tavaratalossa. Vilkkaasti liikennöidyt kadut tulisi olla kirkkaampia kuin hiljaisemmat

kadut. Valaistus voi myös opastaa ihmisiä puistoissa. Hämärässä ympäristössä tarvitsemme vähemmän valoa tilan korostamiseen kirkkaampiin ympäristöihin verrattuna. Valaistushierarkia mahdollistaa pimeämmät alueet, joissa on vähemmän valoa, turvallisuudesta tinkimättä.

Vastuullinen valaistus auttaa ihmisiä suunnistamaan, parantaa liikenneturvallisuutta ja estää rikoksia. Ja samalla valaistus luo kauniin kaupungin, joka on täynnä eloisaa energiaa.

Valaistushierarkian tavoitteita

Valaistushierarkia – tai valaistuksen yleissuunnitelma – on järjestelmä kaupunkivalaistusta koskevien erilaisten yhteiskunnallisten tarpeiden määrittämiseksi ja täyttämiseksi.

- Hyvä valaistuskonsepti antaa suunnitelulle rakenteen ja suunnan.
- Valaistussuunnittelu tekee kaupungista ainutlaatuisen.
- Valaistus yhdistää tärkeimmät kaupunkitilat.
- Valo korostaa alueen ominaispiirteitä.
- Valaistushierarkia säilyttää pimeyden.
- Valaistuksen yleissuunnitelma määrittelee kaupungin kokonaisuuteen.

Miten luoda valaistushierarkia

- Määrittele valaistushierarkian tavoitteet.
- Kehitä valaistuskategoriat erityyppisiin kaupunkitiloihin.
- Integroi olemassa olevat valaistuskonseptit.
- Ymmärrä eri alueiden väliset tilasuhteet.
- Korosta kaupungin edustavaa arkkitehtuuria.

Kuva: Topi Haapainen

Valaistushierarkia – tai valaistuksen yleissuunnitelma – mahdollistaa kaupungin ympäristön kannalta kestävämmän toiminnan. Valaistushierarkia auttaa välttämään haitalliseen valaistukseen liittyvät ongelmat (esim. valosaaste).

Katso lisätietoja seuraavalta sivulta ➤

○ Mitä erityistä kaupungissa on?^{2,3}

Valaistushierarkian avulla ihmiset saavat paremman käsityksen tärkeistä paikoista ja rakennuksista eri puolilla kaupunkia. Valaistus visualisoi kaupungin siluetin ja merkittävät rakennukset korostaen valitun tilan ainutlaatuisia piirteitä. Huolellisesti suunniteltu valaistushierarkia tukee visuaalista opastusta ja auttaa tilan tunnistamisessa.

Esimerkki: Binnenalster Hampurin keskustassa on järvi pimeydessä. Ympäröivät julkisivut on valaistu lämpimällä valkoisella valolla. Historiallisesti ja poliittisesti merkittävä kaupungintalo taustalla on valaistu kirkkaammin kuin toimistorakennukset ja tavaratalot. Pimeän järven valaistuskontrastin kautta valaistushierarkia voidaan toteuttaa vähäisellä valaistuksella ja energiankulutuksella.

○ Valaistushierarkia vähentää kokonaiskirkkautta ja valosaastetta

Valaistushierarkia määrittelee kaupungin tärkeiden paikkojen ja rakennusten kokonaiskirkkauden ja siten myös asianmukaisen kirkkauden vähemmän tärkeille julkisivuille eri puolilla kaupunkia. Samalla periaatteella yksityisen valaistuksen tulisi aina olla vähemmän kirkasta kuin ensisijaisten kohteiden valaistus. Kokonaisvalaistussuunnitelmassa on myös tärkeää tarkastella ympäristön kirkkautta. Käyttäessään valaistushierarkiaa kaupungin pitäisi rajoittaa maksimivalotehoa ja ympäristön kirkkautta näyteikkunoiden, seinien ja kattojen yksittäistä valaistusta koskevien sääntöjen avulla.

Esimerkki: Hampurin kaupungintalon julkisivun valoteho on melko alhainen, noin 3–4 kandela per neliometri.

Kuva: Brandt Lichtdesign

○ Valaistushierarkia luo turvallisemman ympäristön koko kaupunkiin

Katuvalot ovat osa valaistushierarkiaa. Määrittelemällä katujen tai polkujen typologiaan, liikenteen intensiteettiin, ympäristöön ja liikenneturvallisuuteen perustuvan hierarkian kaupunki voi saavuttaa kokonaisuudessaan alemman kirkkaustason joutumatta tinkimään asukkaiden turvallisuudesta.

Ihmissilmä sopeutuu kirkkauteen. Siksi matalan kirkkauskontrastin tarjoaminen ympäristössä on kriittistä

häikäistymisen estämiseksi, samalla ylläpitäen säännöllistä valotehon tasoa kaduilla. On myös tärkeää ottaa huomioon julkisten alueiden kokonaisvalaistus.

Esimerkki: Polkujen valaistus puistossa. Asukkaille on turvallisempaa valaista yksi eniten liikennöity polku kuin valaista useita polkuja ja hajauttaa liikennevirtaa.

Viitteet:

- Oldenziel, Ruth et al: (2016): Cycling Cities: The European Experience. Hundred years of Policy and Practice. Eindhoven/Munich.
- Light on the green path (2017): https://lightingmetropolis.com/projects__post/light-on-the-green-path/
- Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg (2018): Mouvement écologique (Leitfaden „Gutes Licht“ im Außenraum für das Großherzogtum Luxemburg. Wirkung nächtlicher, künstlicher Beleuchtung auf Fauna und Flora). Luxembourg. www.emwelt.lu